

Self Oryantalizm: İçimizdeki Modernite Ve/Veya İçselleştirdiğimiz Modernleşme

Self-Orientalization: Modernity Within Ourselves or Internalized Modernization

Bünyamin Bezci¹

Yusuf Çiftci²

Özet

Said'in oryantalizm kavramını siyasal literatüre kazandırmasından sonra kavram, Doğulu toplumların modernite ile kurdukları ilişkiyi açıklamak açısından doğurgan bir şekilde içeriğini geliştirmektedir. Artık Doğu-Batı ikileminde düşülmeyen kavram, Doğulu toplumların kendi kendini doğulaştırması olarak yeni anlamlar kazanmıştır. Çalışmada bu anlam genişlemesinin izleri sürülecektir. Self Oryantalizm başlığı altında toplanan bu anlam genişliğinin sınırları ilk başlığın konusunu oluşturmaktadır. İkinci başlıkta self oryantalizmin anlam dünyasının mekansal genişliği bölgeler ve ulus-devletler bağlamında tartışılmaktadır. Ayrıca kolonyalist zorlayıcı oryantalizm ile iradi oryantalizm arasındaki farklılıklar ele alınmaktadır. Üçüncü başlık self oryantalizm sürecinin oluşumu ve tarihsel gelişimi ile ilgilidir. Self oryantalist paradigmayı oluşturan/icat eden araçlar olarak birincil temas bölgeleri, entelektüel canlanma, kültürel özcülük, homojen toplumsallık ve ulus devletleşme süreçleri analiz edilmektedir. Self oryantalizmin toplumsal tutumunu sağlayan sürdürücü araçlar olarak ise, yasalar, medya, moda ve ikincil temas bölgelerinin oluşumu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Modernizm, Oryantalizm, Self Oryantalizm.*

¹ Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bölümü.

Abstract

After Said's concept of orientalism had been widely recognized within political literature, this term has developed its content productively to explain Eastern Societies' relation with modernity. Rather than being used in terms of East-West dichotomy, the term has gained new meanings as self-orientalization of Eastern Societies. In this study, the first section analyzes boundaries of the term. The second section discusses world of meaning's locational scope of self-orientalization through nation states. Differences between colonial coercive orientalism and voluntary orientalism are also analyzed. The third section deals with historical development of self-orientalization process. Instruments creating self-orientalist paradigm are analyzed such as primary contact locations, intellectual development, cultural essentialism, homogenous society and process of nation state. Laws, mass media, fashion and secondary contact locations are analyzed as instruments of establishment of self-orientalization.

Keywords: *Modernism, Orientalism, Self Orientalism.*

Giriş

Oryantalizmi, doğu toplumlarında bir farkındalık oluşturmak ve kendi deyimiyle 'insanlığa kendi gerçekliğini göstermek'³ (Said, 1998: 442-443) gayesiyle kavramsallaştıran Said'in bu tezi, geleneksel toplumlar tarafından da bizzat okunmuş ve içselleştirilmiştir. Ancak ilk oryantalizm okumaları doğu(lu)yu araştırılacak nesne olarak konumlandırırken, oryantalizmin ikinci okuması ise üçüncü dünya toplumlarında şekillendirilecek *ikinci nesne* (Yang Tong, 2005: 12) olgusunu ortaya çıkarmıştır. Bu ikinci nesne olgusu bizi self oryantalizm kavramına götürmektedir. Buradan hareketle oryantalizm-self oryantalizm ilişkisi şu şekilde okunabilir: Oryantalizm, Batı icadı bir silahtır ve namlusu Doğu(lu)ya, Batı(lı) tarafından doğrultulmuştur. Self Oryantalizm ise, Batı icadı silahın, Batı rol modelinden beslenen Doğu(lu)nun silahıdır ve self oryantalizm'in namlusu, otantik Doğu(lu)ya, bizzat Doğu(lu)nun kendisi tarafından doğrultulmuştur. Otantik Doğu(lu) toplumsal organizma, her halükarda oryantalizm ya da self oryantalizm silahının namlusunun ucundadır ve her iki durumunda da nesne konumundadır.

Self oryantalizm, modern-ulus devletlerin oluşması sırasında; iradi olarak modernleştirici liderler tarafından, post-kolonyal dönemde ise modern kolonyalistler ile *temas*⁴ (Pratt, 1991: 33; Dirlik,1996: 1) halindeki entelektüeller tarafından kolonyalizm sonrası uygulanan bir politik strateji olarak göze çarpmaktadır. Yani post-kolonyal intelijansiya ve post-kolonyal devlet pratiklerinde oryantalizm içselleştirilmiştir (Jouhki, 2006a: 76). Bu doğrultuda modernleştirici liderler tarafından inşa edilen self oryantalizm, modernist/batılışmacı bir içselleştirme süreci sonucunda meydana gelmiştir (Morgan, 2006: 9).

Makro planda oryantalizm teziyle Doğu(lu)nun kurgulanmasında, Batı(lı) yalnız değildir. Doğu'nun bu manadaki kurgulanması içinde, bir o kadar da

---

³ Said, Oryantalizm eserinin sunuşunda, bu eseri eleştiren her kesime karşı; "İnsan gerçeğine böylesine uzak ve böylesine gözleri kapalı bir ilmin varlığını fark etmeseydim bu kitabı yazmazdım" ifadesini kullanmış ve oryantalizmin çapraşık yapısının insan gerçeğine ne kadar yabancı olduğunu altını çizmiştir.

⁴ Temas bölgeleri, Pratt'in tanımlamasıyla kolonyal güçlerin konumlandığı bir toplumda, bu toplumun önde gelenlerinin, bu kolonyal güçlerle etkileşim halinde oldukları "kontakt bölgeleri" olarak okunabilir. Pratt'in postkolonyal dönem için yaptığı temas bölgesi kavramlaştırmasından biraz daha uzaklaşarak, temas bölgesi kavramıyla burada kastedilen; bu eylem sahalarının, modernlik öncesi geleneksel toplum önde gelenlerinin (elit-aydın-entelektüel), Batı kültürel alanı ile ilk etkileşim sahaları olduklarıdır. Bu sahalarda, kolonyalizm nesnesi toplumlarda zorunlu, kolonyalizm harici toplumlarda ise iradi olarak, Batılı ontolojik ve epistemolojik ön kabuller oluşur. Bu bakımdan kontak ya da temas bölgesi olarak adlandırılan bu bölgelerin, modernleşme okumaları yapılırken gözden kaçırılmaması gerekmektedir.

Doğu'nun kendi payı vardır⁵ (Dirlik,1996: 1; Keyman ve diğ.,1999: 14). Hatta belki John Erni'nin de dediği gibi; self oryantalizm fenomeninin dışında oryantalizm diye bir uygulamanın varlığı söz konusu bile değildir (Aizura, 2010: 14-15). Modernleşme dinamikleri sırasında oryantalizmin içselleştirilmesi durumu, bugün ki manasında oryantalizmin bir hegemonya-güç ilişkisine dönüşmesine sebebiyet vermiştir. Türkiye'deki self oryantalist paradigma, bu çerçevede değerlendirildiğinde ise, durum şu şekilde ifade edilebilir: Oryantalizmin nesnesi olarak kurgulanan Doğu coğrafyasında bulunan Osmanlı ilk aşamada oryantalizmin araştırma nesnesi olmuştur. Fakat bu nesnellik sadece dilbilimsel/kültürel/dini sahalardaki araştırma ile sınırlı kalmıştır. Ancak, Osmanlı'da modernleşme süreci self oryantalist paradigmanın inşası olarak ortaya çıkmaktadır. Self oryantalist paradigma, Osmanlı Batılılaşmacıları olan Cumhuriyetçiler tarafından da takip edilmiştir.

Self Oryantalizm Nedir?

Self oryantalizm (Iwabuchi,1994;Dirlik,1996: 1;Bukh,2010: 35;Durna,2004: 263) kavramsallaştırması (Kendi Kendini Oryantelize Etme), gizli oryantalizm (Said, 1998: 275; Kahraman, 2002: 159), öz oryantalizm (Kahraman,2010b: 270-271; Kahraman, 2010a: 48; Pelek, 2011: 191), ideolojik oryantalizm (Kubota, 1999: 19), oto oryantalizm (Golden, 2009: 9; Uluç, 2009: 203), oryantalizmin ters yüzü (Dirlik, 1999: 169) , resmi oryantalizm (Ruskola, 2002: 197), stratejik oryantalizm (Scherer, 1998: 1) neo oryantalizm (Berger ve diğ., 1997), dâhili oryantalizm (Balmain, 2008: 26), modern oryantalizm (Scherer, 1998: 1-4), suça dâhil olan oryantalizm (Balmain, 2008: 26), çoğalan oryantalizmler (Bakic-Hayden, 2007: 356), iç oryantalizm (Lary, 2006:12; Jouhki, 2006a: 76), iradi oryantalizm (Shirong Lu, 2008: 175), yerel oryantalizm (Tlostanova, 2008: 6), içselleştirilmiş oryantalizm (Kahraman, 2002: 159; Lary, 2006: 12) Osmanlı oryantalizmi (Makdisi, 2007) ve küçük oryantalizm (Scherer, 1998: 4) Said'in oryantalizm kavramından hareketle geliştirilmiş yorumlarıdır. Yeni yorumlar oryantalizm kavramının artık Said'in kavramını aştığını göstermektedir. Said'ten beslenseler de yeni kavramlar, daha içe dönük bir düşünsel olguyu imlemektedir. Aslında self oryantalizm, oryantalizmin toplumsal olarak hegemonik kılınmasına neden olmaktadır (Fukuzimi, 2006: 2).

---

⁵Arif Dirlik'in ileri sürdüğü, doğunun doğululaştırılması kavramsallığı, esas olarak post-koloniyalizm dönemi Çin toplumsal hareketleri için kullanılmıştır. Dirlik'in temel savı, Doğu ve onun ötekileştirilmesinde, özne konumunun salt olarak Batıya ait olmadığı, bu konunun Doğulu entelektüeller tarafından Batı ile müştereken işgal edildiği üzerinde odaklanmaktadır. Dirlik, bu tezinde, post kolonyal modern-ulus devlet sınırları içerisindeki self oryantalist paradigmanın kurgulanmasında Pratt'in temas bölgesi kavramını, nirengi noktası olarak almaktadır.

Oryantalizm genellikle devletler ve geniş kültürler arasındaki ilişkileri tanımlamak için kullanılır. Fakat o aynı zamanda kendi kendini daha içeride de sahneler (Lary, 2006: 11). Self oryantalizm kavramı, tarihsel süreç içerisinde ilk olarak 1927 yılında “Antonio Chuffat Latour” tarafından “*Apunte historico de las chinas en Cuba*” isimli çalışmasında Çin topluluğunun temsili hususunda kullanılmıştır (Lopez, 2008: 227). Self Oryantalizm kelime anlamı itibarı ile “kendi kendini Doğululaştırmaktır” (Durna, 2004: 263). Bu manada bakıldığında, öncelikle *kendi* (öz)nde de bir batılı canlanmanın olması gerekmektedir. Bu canlanmayı ilk gerçekleştirenler, önden giden modernler (yeni elitler-aydınlar-intelijensiya-entelektüeller), yani kavramın *öznelik* görevini eline alacak olan Batı(lı)laş(tırıl)mış Doğu(lu) toplumsal ve siyasal kesimdir. Bu kesimin varlığı, self oryantalizmin hayatıyeti ve dolayısıyla hegemonik oryantalizmin doğuşu için çok önemlidir. Self oryantalistler, iradi modern toplumlarda ya da kolonyalizm nesnesi toplumlarda “temasın eşiğinde” (Chiang, 2004: 40) meydana çıkmaktadır. Bu bağlamda self oryantalizmi şu şekilde ifade edebiliriz: Self oryantalizm, Batılı değerler sistemi içinde, batıya göre “kendi”ni açıklayarak/temsil ederek kendi kültürünün temsilini çarpıtmaktır. Diğer taraftan Doğulu birinin (burada asıl olarak kastedilen *taşıyıcı elitler* dediğimiz toplumsal/siyasal kesimdir) kendi Doğulu kültürel imgelem ve referanslarını, batılı hermenötik çember vasıtasıyla yorumlaması, self oryantalizmi oluşturur (Golden, 2009: 19). Sonuç olarak Dirlik’in self oryantalizm hakkındaki “Oryantalizmin Doğu kurgusunda asıl özne Batı(lı) değil bizatihi Doğu(lu)nun kendisidir” (Dirlik, 1996: 1; Chiang, 2004: 40) önermesi, self oryantalist paradigmanın III. Dünya toplumsallıklarındaki mevcut ontolojik temelini sağlamaktadır.

Oryantalizme atfedilen işaretleme ya da yönetme-hükmetme-yönlendirme eylemleri ve öznellik-nesnellik konumlandırmasında self oryantalizm, oryantalist hegemonyayı beslemektedir (Dirlik, 1996: 23). Nitekim kolonyalizmin nesnesi toplumlardaki ya da iradi modern toplumlardaki taşıyıcı elitlerin batıcılık-modernlik enfeksiyonuna tutulmuş oldukları ve bu manada self oryantalizmi bu enfeksiyonun⁶ yarattığı söylenebilir (Jouhki, 2006a: 76). Bu açıdan bakıldığında, modernleş(tir)me sonrasında oluşan ve dünya genelinde algılandığı anlamıyla oryantalizm felsefesi aslında self oryantalizmdir. Nitekim bu doğrultuda self oryantalizm haricinde bir oryantalist fenomenin olmadığı bile tartışılmaktadır (Aizura, 2010: 15). Self

---

⁶ Jouhki burada söz konusu olan çözümlemesini Hindistan toplumu için yapmıştır. Ona göre self oryantalizm, Hindistan’daki post-kolonyal bilimde en problematik mesele haline gelmiştir. Oryantalist alışkanlıklar ve kategoriler hala devam etmektedir ve bir yerli Hintli için Hindistan’ı çağ dışı tezlere gönderme yapmadan resmetmek oldukça zordur. Jouhki’ye göre; Hint kamusal yaşamı asıl olarak kolonyal zamanlarda oryantalizm enfeksiyonuna kapılmıştır.

oryantalizmi şu şekilde de kavramlaştırabiliriz “Oryantalizmin modernleş(tiril)me dinamikleri yoluyla içselleştirilen bir ürünü olan self oryantalizm, oryantalizmin bütün risklerini taşımakta ve bu sebepten dolayı genellemeleri içselleştiren, onlara (onların argümanlarıyla) karşı koyan veya onları yeniden üreten hileli bir uğraştır” (Leshkovich ve Jones, 2003: 285).

Self oryantalizm algısı, zihni oryantalistçe işleyen Avro-Amerikan gözlemcilerin beklentilerine uygun bir şekilde Batı’ya adapte olmaya çalışan Doğu Asya’da ortaya çıkmıştır (Golden, 2009: 9). Ancak çıkış noktası her ne kadar Doğu Asya merkezli olsa da, self oryantalizm varlığını *modern* paradigmaya borçlu olduğundan dolayıdır ki; modernleş(tiril)meye çalışan diğer Batı-dışı toplumlara doğru genişletilebilir. Self oryantalizmin mayalandığı çerçeve önce bölgesel olarak algılansa da, aslında ulusun gücü self oryantalist mayalanma için daha kullanışlı imkanlar yaratmaktadır. Diğer taraftan kolonyalist ve iradi modernleşen toplumlar arasında da self oryantalizm algısı farklılık göstermektedir.

Self Oryantalizmi Kavramsallaştırmak

Self oryantalizm, bölgesel olarak Asya’da bulunan fakat modern teknolojiyi ve onun getirmiş olduğu enstrümanları, diğer Asya ülkelerinden daha önce yakalamış olan Japonya’nın bölgedeki diğer ülkelerle arasındaki ilişki okunurken açıklayıcı bir çerçeve olarak kullanılmaktadır (Iwabuchi, 1994). Nitekim Japonya’nın bu tipik bir self oryantalist durumu⁷ gelişmemiş Asya’daki gelişmiş batılı ülke (Altundağ, 2009: 5; Iwabuchi, 1994) tiplmesiyle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Diğer yandan hem bölgesel anlamda hem de ulusal anlamda self oryantalizasyonun gerçekleşebilmesi de muhtemeldir. Bu bağlamda bir bütün olarak Asya’da Japonya’nın konumu bütün Doğu’ya karşı bir self oryantalizasyon iken, Japonya’nın kendi içindeki kimi hala Doğulu (geleneksel) kalmış gruplara⁸ karşı uygulaması da self oryantalizasyondur (Annet, 2011: 245).

Ayrıca modern paradigma içerisinde Batı’da bulunan bir ülkenin diğer batılı ülkelerden daha az *modernlik* algısına sahip olduğu için self oryantalist tezin nesnesi olması muhtemeldir. Nitekim Yugoslavya için “sürekli çoğalan oryantalizmler” (Bakic-Hayden, 2007: 356) kavramsallaştırmasıyla bu

⁷ Self oryantalizmin bölgesel bağlamda mayalanması olarak değerlendirilen Japonya’nın bu durumu bazı kaynaklarda ‘teknolo oryantalizm’ olarak da kavramlaştırılmaktadır.

⁸ Japonya’da Self oryantalizmin ulusal tasviri içinde değerlendirilecek olan kesim Ainu’lardır. Nitekim Ainular, Japon ulusal ruhu olarak sloganlaştırılan Wakon Yasai ya da Nihonjinron söylevlerinin içine giremeyen farklı bir etnik kimliğe sahip olan bir toplumsal gruptur. Bu bağlamda hakim özün oluşturmuş olduğu halkanın içine dahil ol(a)mayan Ainular, self oryantalizmin ulusal tasviri içinde değerlendirilebilir.

durum, Bakic-Hayden tarafından irdelenmiştir. Bu modelde Asya, Doğu Avrupa'dan daha *Doğu* ya da daha *Ötekidir*. Doğu Avrupa'nın kendi içinde bu değerlendirme işi en *Doğulu* olarak algılanan Balkanlarla yeniden üretilir ve Balkanlar içinde de benzer şekilde hiyerarşiler kurulur. Bu bağlamda self oryantalist enfeksiyon her hangi bir toplumda zuhur ettiğinde, sürekli bir *yeni öteki* yaratacaktır. Nitekim oryantalizmi müzik-kültürel alanda inceleyen Cheng, bu durumu “*Mise en Abyme*” (sonsuzluğa düşüş) kavramı ile açıklamaktadır (Cheng, 2009: 52). Bu varsayımına göre, self oryantalizm ortaya çıktığı andan itibaren sürekli yeni denek toplumlar ve şahıslar bulacak ve kendiliğinden kendi ötekisini yaratacak ve yansımaları sürekli devam edecektir (Cheng, 2009: 52-53).

Self oryantalizm kavramının ulusal bağlamda ortaya çıkması, bölgesel bağlamdan daha baskın niteliktedir. Çünkü *modern* paradigmanın belki de en hızlı yayılan düşüncesi ulusal uyanış fikri olmuştur. Bu bağlamda, kolonyalizm ve kolonyalizm sonrası (temas bölgesi elitleri tarafından) kurulan devletlerde ya da kurucu bir (taşıyıcı elit) kadro tarafından kurulan devletlerde, ulusal proje dışında hareket eden, homojen bilince dil/din/ırk/kültür olarak aykırı ya da ters düşen bütün toplumsal gruplar, self oryantalist mantığın nesnelere olmuşturlardır.

Doğulu toplumların Batılı tasvirleri ve prototip olarak Batı tarzını alışkanlık haline getirmeye çalışmaları, Doğulu pek çok devletin genel politikası haline gelmiştir. Çin (Dirlik,1996: 7; Bven ve Kjellgren, 2002: 25), Japonya(Tann, 2010: 20; Hui ve Chun, 2000: 10), Hindistan (Jouhki, 2006b: 7), Rusya (Tlostanova, 2008: 6), Küba (Scherer, 1998: 5), Tayland (Aizura, 2010:14), Singapur (Obendorf, 2006:73; Asian Research Centre, 2005: 8; Hill, 2000: 178), Kore (Jouhki, 2008: 254), Malta (Grixti, 2006:113), ve Türkiye (Durna, 2004: 263; Kahraman,2010b: 270; Kahraman, 2010a:48; Kahraman, 2002:184) de bu politikaları yürüten devletler ve toplumsallıklar arasındadır.

Kolonyalizm ve kolonyalizm sonrasında ya da iradi olarak moderniteye eklenme çabaları sonucunda oluşan self kolonizasyon (kendi kendini sömürgeleştirme) durumu (Tütüncü, 2007: 44) ve globalleşen ve ya *global modernite* (Dirlik, 2006: 61) eksenine giren dünya toplumlarının genel sorunsallarından bir tanesi olarak görünen oryantalizm/self oryantalizm durumu, kolonyalizmi ve moderniteyi işaret etmektedir. Buradaki en önemli husus oryantalizmin post kolonyal intelijensiya ve post kolonyal devlet pratiklerinde içselleştirilmiş olmasıdır (Jouhki, 2006a: 76). Aslında oryantalist teorinin başını artık self oryantalizasyon uygulamaları çekmektedir.

Dirlik'in global modernite olarak resmettiği algı dünyası Avrupa-merkezcilik-sonrası moderniteyi gösteren; moderniteden miras alınan zaman ve mekan kavramlarını bulamaç haline getiren bir duruma gönderme yapmaktadır (Dirlik, 2006: 61). Bu duruma göre, Dirlik'in işaret ettiği bulamaç halindeki zaman mekan algısını biraz olsun gidermek için, oryantalizm ve dolayısıyla self oryantalizm kavramlarını anlamlandırırken, kolonyalizm ve iradi modernlik ayrımının yapılması önemlidir. Bu bağlamda self oryantalizmin en yaygın olarak iki farklı senaryoyla ortaya çıktığı görülmektedir; kolonyalist senaryoda, Kolonyalizmin uyanışı içerisinde kültürel kendi kendini tanımlama, batılı kültürel hegemonyaya karşı koyma yoluyla hissedilen başlıca Doğulu niteliklerin devlet merkezli şeyleşmesine neden olması söz konusu edilmektedir. İradi modernist senaryoda ise, Batılı ve ulus aşırı sermayenin hala kolonyalist bakış veya metropolitan bakış tarafından yönetilmesi ve kontrol edilmesinin cezbedici olması hali söz konusudur (Obendorf, 2006: 73).

Self oryantalist paradigmanın derecelendirilmesi yapılırsa eğer; iradi modern toplumlarda meydana çıkan self oryantalizm, kolonyalist self oryantalizmden daha “*kurbanlaştırıcı*” (Tak ve Lai, 2007: 6) -burada kastedilen acı vericidir- olduğu söylenebilir. Nitekim self oryantalist felsefe, kimliksizleştirme ya da evrensel kimlikle otantik kimliğin yer değiştirmesi (Obendorf, 2006: 73) olarak düşünülürse, iradi modelde bunun daha baskın olduğu görülecektir.

Öteki inşası aslında bir “*self*”in (kendi) inşasıdır. Yani ne öteki dışarıdadır ne de self içeridedir. Kimliğin inşası “*kendi*”(self) ile ötekinin ilişkisi olarak tanımlanabilir. Kimlik inşası sürecinde “*kendilik*” ötekine karşı bir iddia olarak ortaya çıkar. Kendilik kuralları, normları inşa eder. Bu bağlamda merkez güçlüdür, mademki öteki çevreyi oluşturur dolayısıyla öteki daha az güçlü bir pozisyonda bulunur ve normlardan ayrılma uzaklaşma meydana gelir (Kocatepe, 2005: 27). Bununla beraber ötekinin işaretlenmesi, bir çıkar durumunu da beraberinde getirmektedir. Nitekim self oryantelizasyon ekseninde Asya ülkeleri ve Batı arasındaki ilişkiye bakıldığında, birinin kendi bölgesi hakkındaki öteki hakkında konuşmasının sıklıkla kendi çıkarını gerçekleştirme anlayışı içinde sonuçlandığı görülecektir (Nihei, 2009: 91).

Akademik bir ‘nesne’likten, bir güç söyleminin nesnesine dönüşen Doğu(lu)nun bu nesneleştirme işini yalnız başına yürüttüğünün söylenmesi, self oryantalizmin temel çıkış noktasıdır. Bu bağlamda dâhili ötekilik (Iwabuchi, 2004: 95) olarak adlandırılan kavramın ortaya çıkması, “*kendi*”

(self) de yaratılan başkalaşma ile beraber meydana gelmektedir. Bu manada kendi değerlerinin yanlış temsili ve günlük kültürel dönüşüm (Dirlik, 1999: 168-169), dâhili-iç ötekilik mefhumunu ortaya çıkarmaktadır.

İç ötekiliğin (Bunnel, 2004: 303) oluşması durumunu, modernleş(tiril)menin paradokslarından bir tanesi olarak almak ve temas bölgesinde oluşan ontolojik ve epistemolojik kabullerle oluşturulan tarihe zıt kültürlerin (Dirlik, 1999: 168) olumsuz sonuçları olarak görmek, self oryantalist mantığın yarattığı sonuçların görülmesini sağlayabilir. Bu anlamda, temas halindeki taşıyıcı elitlerin edinmiş olduğu “*Avrupa-merkezci öznellik*” hastalığı, tarihin inkârını da beraberinde getirecektir. Nihayetinde ise self oryantalizm, yaratmış olduğu taşıyıcı elitlerin, yeni elitlere dönüşmesiyle, Güney Doğu Asya ve Doğu’daki mevcut imtiyaz ve güç hiyerarşilerini meşrulaştırmaya hizmet edecektir (Palat, 2000: 118-119). Sonuç olarak self oryantalizmin yarattığı güç hiyerarşisi içinde sürekli bir dâhili öteki üretecektir. En nihayetinde ise ortaya çıkan bu iç ötekilik, self oryantalizm kavramını meydana getirmektedir (Lin, 2010: 38).

Self Oryantalizm Süreci

Self oryantalizm kavramını anlamaya çalışmak önemlidir. Bu nedenle kavramın tarihselliği ve düşünsel arka planı anlaşılır kılınmalıdır. Fakat self oryantalizm aynı zamanda süreçsel bir olgudur. Bu nedenle self oryantalistleşme sürecinin de açıklanması gerekmektedir. Süreci anlamak için ise kavramdan daha ziyade araçlara odaklanmak gerekmektedir. Self oryantalizmin araçları tarihsel olarak ayrıldığında onu yaratan ve onun varlığını sürdüren araçlar olarak farklılaşmaktadır. Bu nedenle self oryantalizmi ortaya çıkaran icatçı araçlar ve self oryantalist paradigmanın devamlılığını sağlayan sürdürücü araçlar ayırt edilerek incelenmelidir.

Self Oryantalist Paradigmayı Oluşturan İcatçı Araçlar

Self oryantalist paradigmanın oluşumunda en önemli unsur Batı ile Doğu arasındaki ilk temas bölgelerinin oluşumudur. Bu oluşumdan beslenen bir entelektüel canlanma olmadan self oryantalizmin oluşması mümkün değildir. Batı dışı toplumlar da Batılı toplumlar gibi toplumsal homojeniteyi ve ulusu kendi toplumlarında yaratmaya çalışırken aslında farklılıkları ne kadar yok ettiklerini görmezden gelmişlerdir. Farklılıkları yok etme süreci olarak işleyen self oryantalizm, Doğulu toplumları tanışık olmadıkları bir olguyla karşı karşıya bırakmıştır. Toplumun hakim kodlarının diğer

mahkum kodlar üzerinde hegemonya kurmasına hizmet eden self oryantalizm, oryantalizmin yerileştirilme süreci olarak işlemektedir.

Birincil Temas Bölgesi: Self Oryantalizmin Temeli

Self oryantalist paradigmanın temelinde yatan ya da diğer bir deyişle bu paradigmayı icat eden araçlardan bir tanesi olan birincil temas bölgeleri olarak nitelendirilen olgu, varlığını bizatihi modernite ve modernleş(tir)me ikilemine borçludur.⁹ Çünkü temas bölgelerinde ‘*sirkülasyon halinde*’ (Dirlik, 1996: 1) olan taşıyıcı elitlerin, kendi toplumlarından ‘bir birim zaman önce modernleşme’ eksenine girmeleri, modern ‘değer-norm-kurum’ları kendi toplumsal ‘değer-norm-kurum’larıyla mukayese etmeleri ve nihayetinde modern-batılı ‘değer-norm-kurum’ların daha üstün olduklarına inanmaları durumu ortaya çıkmaktadır.

Siyasal-toplumsal-kültürel ve de günlük yaşama ait Doğu-Batı mukayesesi; ilk şüphe ilk hayranlık ve ilk özenti, temas bölgelerinde başlamaktadır. Bu anlamda baskıcı ya da iradi olarak modernleşme dalgasına tutulan geleneksel toplumların ve devlet yönetimlerinin hepsinde, dikkatli incelendiğinde temas bölgelerinin varlığı ve dolayısıyla self oryantalist paradigma gözlemlenebilir.

Temsili bir pratik olarak self oryantalizm, zaman zaman birini ya da birilerini ayrıcalıklı kılmaktadır (Stiffler, 2010: 90). İşte bu ayrıcalık tanınan ya da ayrıcalıklı olduklarına inanan kesim, self oryantalizmi icat eden temas bölgelerinde oluşmaktadır. Bu bağlamda (self) oryantalist paradigmanın temas bölgesinde oluşan elitler tarafından içselleştirilmesi ve ‘modern’liğe giden yolda “bir retorik olarak” (Stiffler, 2010: 98) kullanılması söz konusu olmaktadır.¹⁰ Nitekim bu önermeden hareketle ‘Bu mantalitenin Edward Said’in ileri sürdüğü gibi sadece Avrupa-Amerikan modernitesindeki bir

---

⁹ Şüphesiz ki; modernite ve modernleşme öncesinde özellikle İslamiyet’in doğuşu ve öncelikle doğu toplumlarında yayılması sonucunda; Batı Hristiyanlığı ve Doğu Müslümanlığı karşılıklı temas bölgeleri oluşturmuşlar ve zaman zaman etkileşim içine girmişlerdir. Ancak bu etkileşim içinde bir işaretleme mefhumu söz konusu değildir.

Nitekim İbn-i Haldun yazılarında, zamanın batılı toplumlarındaki hayatını “temizlikten yoksun olma – kir/pis içinde yaşama” gibi günlük yaşama ait eylemlerle değerlendirmiştir. Ancak İbn-i Haldun, bu durumu, ‘Söz konusu toplumdaki bireylerin bir zamana-yere ait oldukları ya da bir dine mensup oldukları veyahut da her hangi bir “şeye (dil-renk-vs.)” sahip oldukları için yaşıyorlar’ şeklinde yorumlamamıştır. Ancak modernite-modernleşme ikilemi, “işaretleme” mantığını beraberinde getirmektedir. Bu anlamda günlük yaşama ait olgular ya da siyasal-kültürel-felsefi-teknik eylemler “daha modern olma” ya da “daha az modern olma” şeklinde işaretlenmekte ve bu eylemlere norm yüklenmektedir.

¹⁰ Stiffler self oryantalist paradigmayı Arap toplumu merkezinde Orta Doğudaki Araplar ve Amerika’daki Araplar ikileminde kullanmaktadır. Amerika’daki Arapların pek çoğu Arapça bile bilmemelerine rağmen kendilerini Orta Doğu’dakilerden daha Arap hissetmekte ve kültürel mirası zapt etmek adına self oryantalist paradigma merkezli hareket etmektedirler.

problemin ve Avrupalıların (sözde) Asya inşası içerisindeki Oryantalizm kurgusunun bir sonucu değil, self oryantalizmin bir sonucu olduğu söylenebilir (Yang Tong, 2005: 12).

Değişimin tahakküm bölgeleri (C. Alves ve diğ., 2005: 26) ve self oryantalizmin temeli olarak temas bölgelerinde oluşan entelektüel yapı içerisinde, ontolojik olarak Doğulu olsa da, epistemolojik olarak kendini Batılı hissetmeye çalışan taşıyıcı elitlerin bu aşamadaki iddialarından bir tanesi ‘alternatif modernite’ (Martinez, 2008: 14) varsayımdır. Şüphesiz ki hiçbir taşıyıcı elit, kendisinin kendi toplumuna oryantalistçe baktığını ya da kendi toplumuna yabancılaştığını kabul etmeyecektir. Ancak “ironik olarak Doğu’daki bu eylemler bir alternatif modernite geliştirememiş ve yalnızca Avrupa-merkezli hegemonyanın ya da global sermayenin hegemonyasını pekiştirmişler” (Dirlik, 1996: 1) ve “Avrupa’nın zaten geride bıraktığı gelişme basamaklarını” takip etmişlerdir (Tai, 2009: 40). Buradan hareketle self oryantalizmin temeli olarak temas bölgelerinin, batı tipi aydın ürettiği ve hiçbir suretle Batı’ya karşı alternatif bir duruş meydana getiremediği iddia edilebilir.

Entelektüel Canlanma

Oryantalizm entelektüel bir emperyalizmdir (Dirlik, 1996: 1). Ancak emperyal anlayış her ne kadar Avrupa merkezli olsa da, uygulayıcısı salt olarak Avrupa(lı) değildir. Bu bağlamda self oryantalist paradigma ekseninde bu durum incelendiğinde, oryantalist sürecin uygulayıcılarının, temas bölgelerindeki entelektüel dirilişte payı bulunan taşıyıcı elitler olduğu görülmektedir. Nitekim ‘temasın yapısına yerleştirilmiş uyanış, kültürlerarası yankı bilimselliğin mekânında’ (Cheng, 2009: 52) ilk kez taşıyıcı elitlerde meydana gelmiştir. Bu nedenle temas bölgesinde temellenen self oryantalist paradigmanın ikinci icatçı unsuru olarak entelektüel canlanma gösterilebilir.

Burada entelektüel canlanmadan kastedilen, ilk değer-norm-kurum mukayesesinin ve taşıyıcılığının yapılmasıdır. Entelektüel canlanma ¹¹ eylemini, temas bölgelerindeki elitlerin değer-norm-kurum taşıyıcılığına başlamadan önce, kendi kendilerine sormuş oldukları: “Ülkem için yanlış olan

---

¹¹ Niyazi Berkes’in Türkiye’de Çağdaşlaşma isimli eserinde Fransa’daki mezhep çatışmasından kaçan Protestan Huguenot topluluğunun Lale Devri sırasında Osmanlı İmparatorluğu’na geldiği ve Eflak ve Boğdan’a yerleşmek için padişahın izin istediği bilinmektedir. Avrupa’da askeri yönleriyle ünlü bu topluluğun başındaki isim olan Rochefort, Osmanlı İmparatorluğu çatısı altında yaşamarının kabul edilmesi halinde, Bab-ı Ali hizmetinde bir fen kütası kurmayı ve asker yetiştirmeyi taahhüt etmiştir.

nedir?” (Jacka, 2004: 7) sorusu başlatmaktadır.¹² Nitekim hem iradi modernist tasvir içerisinde bulunan toplumlarda hem de kolonyalist tasvir içinde bulunan toplumlarda ‘Entelektüeller bu soruya can havliyle cevap aramaya koyulmuşlar ve ulusun liderleri ve ahlak bekçileri olarak kendilerine biçtikleri yeniden canlandırılmış rollerin peşinde koşmuşlardır’ (Jacka, 2004: 7).

Temas bölgelerinde oluşan entelektüel canlanmanın en önemli tarafı ‘modern kurumların sıcak enerjisini açığa çıkarmak, şahsiyeti ve kişiselliği düzenlemek ve yeniden biçimlendirmek’ (Yu, 2008: 13), olarak görünmektedir. Bu bağlamda entelektüel olarak ortaya çıkan bu enerji, ‘oryantalist anlayışların ve genellemelerin mevzilenmesinde, inşasında ve tanımlanmasında önemli bir rol oynamaktadır’ (Obendorf, 2006: 73). Nihayetinde self oryantalist paradigmayı ortaya çıkaran bu entelektüel canlanma, kolektif bir imgelem yaratmak adına mantıksal araç olarak kullanılmıştır (Yan, 2010: 78).

Entelektüel canlanmada en önemli öge, ‘bir değer hiyerarşisinin’ (Palat, 2000: 118) oluşmaya başlaması ve Batılı değerlerin üstünlüğünün kabul edilmesidir. Entelektüel canlanma sırasında, ‘taşıyıcı elitler’ olarak adlandırılan kesimler ‘Batı’da yaratılan entelektüel araçları benimserler.’ (Nihei, 2009: 91), Burada ‘entelektüel canlanma’ içinde bulunan aydın, “Batı’nın hegemonyasını kabul etmiş ve Batı’nın gücüne gönüllü olarak teslim olmuş Doğulu özneyi” (Etkind, 2007: 625) oluşturmaktadır. Bu doğrultuda toplumsal otantisitenin gerçeklerini yansıtmayan politikalar üretilir ve entelektüel canlanmada rol oynayan ‘taşıyıcı elit’ olarak isimlendirilen kesim her halükarda ayrıcalıklı bir özne konumuna gelir. Burada dikkat edilmesi gereken husus; bu kesimin Batı-merkezli değerleri ‘bir ideoloji olarak’ (Yue, 2006: 21; Kubota, 1999: 19) kullanmasıdır.¹³

Entelektüel canlanma¹⁴ dinamiğinde bir diğer önemli unsur olarak (self) oryantalist paradigmanın ‘işaretleme’ mefhumunun ortaya çıkması

---

¹²Jacka bu makalesinde Çin toplum merkezli temas bölgesindeki taşıyıcı elitlerin “Çin için yanlış olan nedir?” sorusunu sordukları ve bu soruya cevap aradıkları üzerinde durmuştur. Ancak çalışmada esas olarak hem kolonyalist tasvir içindeki toplumlar hem de iradi modern toplumlar incelendiği için; soru genel anlamda “ Ülkem için yanlış olan nedir?” olarak sorulmuştur.

¹³Nitekim self oryantalizmin tanımlaması yapılırken ‘ideolojik oryantalizm’ olarak da adlandırıldığı daha önce ifade edilmiştir.

¹⁴Entelektüel canlanma, esas olarak geleneksellikten modernliğe geçişi ifade etmektedir. Bu bağlamda geleneksel bir sosyal-kültürel-kurumsal hayat içerisinde yaşayan taşıyıcı elitin modernleşme doğrultusunda atmış olduğu ilk adım, büyük önem arz etmektedir. Bu durum, oryantalizm–self oryantalizm ayrımı dahilinde düşünmeyen ve oryantalizmi bir bütün olarak batı menşei olarak gören pek çok tarih yazıcısı tarafından göz ardı edilmiştir. Nitekim bu yönde düşünmeyenler, geleneksellikten modernliğe geçişte hem toplumsal yaşamda hem de siyasal

gösterilebilir. Bu mefhum, toplumsal otantisitenin gerçeklerinden menkul batılı değerlerin hangi toplumsal tabaka tarafından ne kadar içselleştirilmiş olduğu ve ilgili toplumdaki kurumsallaşmaların batılı epistemolojiye ne kadar uygun olduğu gibi soruları beraberinde getirerek, toplumsal sorunsalların batılı epistemoloji ile çözülmeye çalışılması fikrini ortaya çıkarır. Bu fikir ise en nihayetinde self oryantalist paradigmanın sacayaklarından bir tanesini oluşturacak ve Batı tipi kültürel öz ve homojenite varsayımlarının ortaya çıkmasında etkili olacaktır.

Kültürel Özcülük ve Homojenite

Self oryantalist paradigmayı icat eden araçlardan bir tanesi olan kültürel öz ve homojenite varsayımları, diğer araçlar gibi modernleş(tir)me orijininden hareket etmektedir. Bu bağlamda ‘kültürel öz’ varsayımı da özsel olarak Doğu’ya ait olan toplumlarda birtakım paradoksları beraberinde getirmektedir. Nitekim kültürel özcülük her ne kadar ilk aşamada homojeniteyi sağlasa da, daha sonraları oryantalist tarihsel varsayımlarını içselleştirerek Batılı ideolojik hegemonyayı pekiştirecektir¹⁵ (Dirlik, 1996: 23).

Kültürel özcülüğün meydana çıktığı bütün toplumlarda tek tip bir yaşam halkası oluşturulmakta ve diğer bütün farklılıkları da bu halka içine dâhil etmek gayesiyle hareket edilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu halkanın Avrupa-merkezli olarak oluşturulmuş olmasıdır. Diğer yandan Avrupa-merkezli olan bu halka, ilgili toplum içerisindeki yalnızca bir toplumsallığın kökenini/tarihini, yalnızca bir toplumsallığın ismini, o toplumdaki dini öğretilerden yalnızca bir tanesini ve yine o toplumda en fazla konuşulan ortak dili homojenleştirici bir araç olarak ihtiva edecektir. Böylelikle halka içerisine dâhil olan değerlerin oluşturduğu bir ‘hâkim öz’ (Tann, 2010: 20), icat edilecektir. Bu hâkim öz varsayımı, kendi dini-etnik-filolojik kimliklerini terk etmek istemeyen alt-ikincil toplumsallıkları ise kimliksizliğe¹⁶ sürükleyecektir (Altundağ, 2009: 5; Iwabuchi, 1994). Bu arada

---

yaşamda bir güç kaybedişinin söz konusu olduğunu beyan etmektedirler. Ancak Dirlik bu durumu, kaybedilmiş güç değil de, (modernleşme ile beraber) ‘yeni kazanılmış güç’ olarak yorumlamaktadır.

¹⁵Batı menşeli ‘kültürel öz’ bilinci, taşıyıcı elitlerin eline düştüğünde son halini bulana kadar pek çok şekil değiştirebilir. Nitekim sonradan-modernleşme eksenine iradi olarak giren toplumlarda öncelikle geleneksel-yönelimsel yapıyı muhafaza dairesi içerisinde kültürel bir öz mefhumu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Daha sonraları bir çatı-kimlik olarak geleneksel kimlik korunmaya çalışılmış, en nihayetinde ise ulusal bilinç etnik köken üzerinden tanımlanmıştır.

¹⁶Kendisi de orijin olarak bir Japon olan Iwabuchi, Japon self oryantalistliğini irdelediği çalışmasında kimliksizlik hususunda şunları ifade etmektedir: “ Bir Japon olarak ben; kimliksiz bir ekonomik süper güç olarak Japonya fikrini kesinlikle kabul etmemekteyim. Japonya paraya ve teknolojiye sahiptir fakat dünyada bir kültürel etkinliğe sahip değildir. Japonya’nın ekonomik gücü ne mahiyette olursa olsun, Japonya kültürel ve psikolojik olarak Batı’nın egemenliği altındadır.”

kalma durumu, self oryantalizmin yaratmış olduğu kimliksel bunalımlar olarak değerlendirilebilir.

Kültürel özcülük ve homojenite varsayımları ‘farklı toplumlar içinde bulunan farklı kültürel değerler gerçeğini radikal bir şekilde reddetmiştir’ (Yang Tong, 2005: 12). Bu doğrultuda farklılıkların bastırılması iç hegemonyanın oluşturulması için zorunlu görülürken, aynı zamanda self oryantalizm algısı meydana getirilmektedir. Tek bir etnik köken, tek bir tarih, tek bir dil, tek bir dini inanç homojenleştirici araçlar olarak self oryantalizasyon paradigmasının vazgeçilmez unsurları arasında bulunmaktadır. Bu bağlamda kültürel özcülük ve homojenite hayalleri nihayetinde kültürleri objeler olarak kurmaktadır (Yan, 2010: 44). Kültürel özcülük ve homojenite iddiaları, en nihayetinde ulus devlet-otonomi-temsil kavramlarının oluşması için temel teşkil edecek ve self oryantalist paradigmayı tescil aşamasına getirecektir.

Ulus Devletleşme: Otonomi ve Temsil

III. Dünya ülkelerince benimsenen Batı merkezli milliyetçilik¹⁷ anlayışı, self oryantalist paradigmanın icadına son şeklini vermiş ve tescile hazır bir hale getirmiştir. Nitekim III. Dünya ülkelerinde; öncelikle temas bölgelerinde taşıyıcı elitlerin içselleştirdikleri batılı değerler, ardından gelen batı-tipi entelektüel canlanma, sonrasında kültürel öz metaforunun ortaya çıkması ve nihayetinde siyasal-sosyal-ekonomik ilerleme ve kalkınma için zorunlu görülen ulus, ulusal otonomi ve temsil tezleri ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda iradi modernist tasvir içerisinde olan toplumlarda milliyetçi ideolojiler, kolonyalist tasvir içerisinde olan toplumlarda ise melez milliyetçilikler (Anderson, 2000: 2) meydana gelmiştir.¹⁸ Bu bağlamda milliyetçi ideoloji, ulus devletin moral bağı (Şahin, 2009: 133) olarak kaçınılmaz bir şekilde kabul görmüştür.

---

¹⁷18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başında ünlü dünyayı saran Napoleon Bonaparte’yi ve onunla anılacak olan milliyetçilik dalgasını temsil eden; Bonaparte’nin şaha kalkmış at üstündeki resmi ya da bir grup ceset üzerinde elinde bayrakla ayakta durmaya çalışan kişinin resmi, ulus, millet ya da etnik kökenin toplumların belleğindeki sanatsal imgelemine çok iyi bir şekilde göstermektedir. Nitekim Bonaparte’nin resminde atının bir uçuruma doğru çıkmaya çalıştığı, diğer resimde ise ayakta durmaya çalışan kişinin ayağının altındaki onlarca cesede umarsızca başlığı görülecektir. Bu iki resimden hareketle, self oryantalist paradigmanın vereceği sanıklar önceden kestirilebilir.

¹⁸Kolonyalist tasvir içinde değerlendirilen toplumlarda ortaya çıkan milliyetçilikler hakkında Anderson, melez milliyetçilikler varsayımını ortaya atmıştır. Diğer yandan kolonyalist güçler tarafından ilgili toplumlarda ortaya çıkarılacak milliyetçi ideolojinin oluşma durumunu ‘kuluçka yöntemi’ milliyetçilik anlayışı olarak değerlendiren tarih yazarları ve teorisyenler de vardır. Bu minvalde oluşan milliyetçilik anlayışını, Bhabba bilinç dışı bir uyum süreci olarak değerlendirmiş ve şu ifadeleri beyan etmiştir: “Bu durum, Total bir kimlik saptama noktasına geri dönmek için genellemenin eksenini etrafında dönen özneler olarak (burada kastedilen taşıyıcı elitlerdir) kolonicilerin bakışına geri dönüşü ifade etmektedir.”

Self oryantalist paradigmanın icat sürecinde rol oynayan diğer araçlar gibi, ulus devlet de modernleşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim modernleşmenin toplumsal/yönetimsel manada getirdiği en büyük değişiklik olarak ulus devlet olgusu gösterilmektedir (Şahin, 2009: 133; Yılmaz, 1996: 22; Coşkun, 1997: 175). Bu anlamda ulus devlet olgusunun, bizatihi olarak taşıyıcı elit dediğimiz kesimin almış olduğu kararlar zincirinin son ve en büyük halkası olduğu söylenebilir.

Ulus devlet oluşumunda III. Dünya ülkelerinde farklı farklı cereyanlar olsa da; hepsi de hemen hemen aynı süreci takip etmişlerdir. Diğer bir deyişle aslında self oryantalist girişim, ulus devlet anlatılarını bir uçtan diğer uca oluşturmak için bütünleşmiş bir bileşendir (Yan, 2010: 44). Nitekim öncelikle geleneksel geçmişin bir bütün olarak reddi, antropolojik olarak bir köken arayışı (Houston, 2009: 20), topluma ismi verilen ulusun edebiyat ve sanat eserleri ile kutsanması, ulus devlet ile vatandaşları arasında moral bir bağ kurulması, ilgili ulusun dünya üzerinde her hangi bir özelliğinden dolayı yegâne olarak temsil edilmesi, aidiyet hissinin oluşturulması için mitolojik destekler ve son olarak taşıyıcı elitlerin toplum için neyin yanlış ya da neyin doğru olduğuna karar verecek kurucu kadroya dönüşmesi gibi pek çok olay meydana gelmiştir.

Yukarıda sayılan olaylara; Japonya ve Hindistan için benzer örnekler¹⁹ verilebilir. Japonya örneği incelendiğinde, ulusun emsalsizliğine dair çok büyük bir edebi-sosyal-kültürel anlatı olan *Nihonjinron* söylemi ya da '*Wakon Yasai Ruhu*' (Shirong Lu, 2008: 175) görülecektir. Nitekim bu tezlerin söyleysel olarak bir hâkim öz yaratma çabası içerisinde olduğu ve 'Japonya'nın sadece dünyanın geri kalanından farklı olduğunu değil aynı zamanda Japonya'nın olağanüstü olduğunu ispatlama gayesi taşıdığı' ortadadır (Balmain, 2008: 26). Ancak self oryantalist paradigma gözlüğünden incelendiğinde bu tezler, 'Japonların grupçuluk veya ideolojik homojenite yapılanmaları ile Japon milliyetçiliğini yükselterek geniş Japon kurumlarını ve Japon hükümetinin çıkarlarını olanaklı kılmak için varlığına' işaret ederler (Yamaguchi, 2004: 24-25). Diğer yandan bu tezlerin toplum içindeki heterojeniteyi bastırmak ve hâkim sınıf sosyal değerlerini yüceltmek için yapıldığı görülecektir (Tann, 2010: 20). En nihayetinde ise; Japonya'da self oryantalist paradigma, ulus devlet anlatısıyla beraber taşıyıcı elitler

---

¹⁹Self oryantalist paradigmanın ortaya çıktığı toplumlara verilebilecek örnekler; Japonya, Hindistan ve Türkiye ile sınırlı değildir. Nitekim self oryantalizm metodolojisi ile III. Dünya ülkelerinin toplumsal/siyasal/felsefi cereyanlarını açıklamaya çalışılması hususunda, modernleş(tir)me eylemine özne/nesne olan ya da kolonyalizm nesnesi olan toplumların hemen hemen hepsinde bir örnek görülmesi muhtemeldir. Bu bağlamda Çin, Tayland, Kore, Küba, Rusya ve Yugoslavya da self oryantalist paradigmanın mevcut olduğu yerler arasında gösterilebilir.

tarafından oluşturulmuş olan Avrupa merkezli sosyal/yapısal/kurumsal yaşamın idamesi, diğer bir deyişle statükonun korunması için kullanılmıştır. Bu bağlamda Japonya’da ortaya çıkan ‘Japonluk’ stratejisinin self oryantalist paradigma ile beraber ulusal çıkarları maksimize ettiği ve bireyciliği minimize ettiği de ifade edilebilir (Hasegawa ve Hirose, 2005: 246).

Ulus Devlet ve Milliyetçilik ekseninde Hindistan örneğine bakıldığında; ‘Bhagavad Gita’²⁰ nın bir bütün olarak Hindistan’ın birleştirici ve kutsal metni olarak görülmesi ve Hindu Rönesans’ı ve Hindistan milliyetçiliğinin inşasında kullanılması dikkate değerdir (Jouhki, 2006a:76). Diğer taraftan Hindistan’da ulusal öz kimliği harekete geçirmek için bu metnin kullanılması, self oryantalist gözlükle incelendiğinde, farklılık ve bölünme hakkındaki oryantalist fikirlerin Hindistan’daki kamusal yaşam kurumlarını enfekte ettiği söylenilebilir (Jouhki, 2006b: 7). Bu bağlamda Japonya ile eş doğrultuda; self oryantalist mantığın icatçı araçlarının diğer bütün Doğulu toplumlarda olduğu gibi Hindistan için de bir gerçeklik arz ettiği söylenebilir.²¹

Ulus devlet ve self oryantalizm kavramlarına; ‘Ulus devlet, self oryantalizmi tescillemiştir’ önermesiyle yaklaşılabilir gibi, ‘Self oryantalizm, ulus devlet anlatılarını pekiştirmek için bir strateji²² olarak kullanılmıştır’ önermesi ile de yaklaşılabilir. Bu doğrultuda stratejik olarak kullanılan self oryantalizm, hâkim öz dışında kalan ‘yerli halkları kendi kültürlerinden soyup onları uygarlaştırmak misyonu ile hareket etmeye başlayabilir’ (Lary, 2006: 12). Bu bağlamda ulus devletin başarısı, icat edilen hâkim öz halkası içerisine dâhil edilemeyen diğer (dinsel/etnik/dilsel) toplumsal organizmaların varlığı ile ters orantılıdır. Nitekim parçacı bir bakış açısı ile mercek altına alındığında ekonomik kalkınma, ilerleme ve siyasal istikrar açısından ulus devletin muhteşem bir yapısalılık olduğu ve her duruma ve koşula uygunluk göstererek sürekli kendini yenilediği ve yeniden yapılandığını söyleyebiliriz (Şahin, 2009).

---

²⁰Bhagavad Gita, Hintlilerin kutsal destanlarından olan Mohabharata’nın içinde yer alan kutsal metindir. Türkçe’de ‘En yüce olanın/Tanrının şarkısı’ anlamına gelmektedir. Bu metin Hindu olanlar ve hatta Doğu felsefesine ilgi duyanlarca bir baş yapıt olarak değerlendirilmektedir.

²¹Bhatnagar, Hindistan oryantalizmini (self oryantalizmini), göçmenler, yerliler ve yerli entelektüelleri içeren üç açılı yerleşik aldatıcı bir çatışma olarak gören Frantz Fanon’nun yazılarına başvurarak yorumlamaktadır. Bu bağlamda Hindistan’da self oryantalist metodoloji yerel oryantalizm olarak görülmektedir. Bu üç açılı model merkezinde Osmanlı ve yeni Türkiye Cumhuriyeti değerlendirildiğinde; üçgenin ilk köşesinde yerli entelektüeller (taşıyıcı elitler), ikinci köşesinde etnik azınlıklar, üçüncü köşesinde ise icat edilen dini hakim öz dışında kalan diğer bir deyişle İslam’ın Sünni yorumu dışında kalan toplumsal organizmalar konumlandırılabilir.

²²Nitekim self oryantalizmin farklı tezahürlerinden doğan isimlendirmelerinden bir tanesinin de stratejik oryantalizm olduğu hatırlanmalıdır.

Self Oryantalist Paradigmayı Sürdürücü Araçlar

Toplumsal organizmaya bütüncül bir bakış açısı ile bakıldığında; ulus devletin toplumsal bellekteki self oryantalist tescillediği, ulus devlet inşasından sonra kamusal yaşamı düzenleyen anayasa ve yasalarla ve toplumsal yaşamdaki hâkim öğelerin televizyon-sinema-moda gibi popüler güçlendiricilerle sürekli yinelenmesiyle devam ettirildiği açık ve net bir şekilde görülebilir. En nihayetinde, 20. yüzyılda özellikle III. Dünya devletlerinin temel sorunsalı haline gelen ulusal halka içerisine dâhil ol(a)mayan/edil(e)meyen farklı etnik/dini/kültürel grupların güttükleri ‘mikro milliyetçilik’²³ (Örs, 2009: 344) fikri, bu manada self oryantalist paradigmanın sonuçlarına örnek olarak gösterilebilir.

Hâkim Özün Normlaşması: Yasalar

Hukukun oryantalist bir algıya sahip olması (Ruskola, 2002: 197), pek çok farklı enstrümanlarla açıklanabilir. Ancak hukukun oryantalistleşmesi hususunu geç-modernleşen toplumlarda dört aşama ile açıklamak daha kapsayıcı olacaktır.

Birinci Aşama; hukukun oryantalistleşmesi, sonradan modernleşen toplumların hemen hemen hepsinde; batılı değerlerin toplumsal/siyasal/yönetimsel ve dolayısıyla hukuksal platformlarda merkezi konuma oturtulmasından kaynaklanmaktadır. Pek tabii bir kural olan toplumsal değerlerin normlaşması ve akabinde kurumlaşması durumu (Diğegçilgil, 2006: 31-33), III. Dünya devletlerinde farklılık göstermektedir. Hem tek ulus, hem tek dil, hem de tek dini öğreti üzerinden ilerleyen Batı merkezli milliyetçi paradigmanın Doğu toplumlarında bir değer haline ge(tiri)lmesi, bunun akabinde bu değere göre kurumların oluşturulması hukukun oryantalistleşmesine ve dolayısıyla self oryantalistliğin devamına katkıda bulunmuştur.

İkinci Aşama; pek çok Doğu toplumunda yasa ve anayasaların üst-yapısal bir değişiklik ile direkt batıdaki devletlerden kopyalanıp alınmasıdır. Bu duruma Türkiye, Japonya ve Çin örnek olarak gösterilebilir. Bu manada yapılan değişiklikler de self oryantalistliğin devamlılığını sağlamıştır.

---

²³Self oryantalistliğin ortaya çıktığından beri bir sonsuzluğa düşüş halinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu sonsuzluğa düşüş halinde ortaya çıkacak olan, hakim öz içerisine dahil edil(e)meyen otantik organizmaları temsil iddiasıyla ortaya çıkan pek çok yapılanmaların, Türkiye’de yeni bir self oryantalist algının yaratılmasına hamilik ettikleri söylenebilir. Nitekim Türkiye örneğinde ikinci kere self oryantalistliğin nesnesi olma durumundan payını alan Kürt toplumsallığı, self oryantalistliğin kavramının derinleşmesi açısından oldukça önemlidir.

Üçüncü Aşama; modern bir ulus devlet kuran ve Batılı değerleri merkezi olarak kabul eden toplumların ‘hâkim öz’ mefhumunun meşruiyetini sağlamak için ve geri dönüşün imkânsızlığını bilişsel sistemlere işlemek için ve henüz icat edilmiş değerler hiyerarşisinin ilelebetliği için yapılan ‘kendi (geleneksel) geçmişlerinin kanunsuz olarak nitelendirilmesidir’ (Ruskola, 2002: 197).

Dördüncü Aşama; Self oryantalist paradigmanın devamlılığını sağlayan son aşama ise, hâkim öz ve homojenite varsayımlarının son durağı olan ulus devletlerin toplumsal anlamdaki sınırlarını çizen anayasaların ‘hâkim öz halkası’ içindeki bireylerin hak ve özgürlüklerini korurken, hâkim öz dışındaki birey ve grupların hak ve özgürlüklerini korumak şöyle dursun, onları tanımadıkları ve hatta pek çok toplumda asimilasyona/entegrasyona tabi tuttıkları gerçeğidir. Bu doğrultuda hukuksal anlamda yasaların anayasaya aykırı olması düşünülemeyeceğinden yapılan bütün yasalarda ve güdülen bütün politikalarda bu oryantalist algının varlığı sezilebilir.

Bütün bunlara ek olarak Çin örneğinde hukuki-yasal oryantalizmin uygulamalarını inceleyen Ruskola, Hong Kong’daki yasal uygulamaları ve uygulayıcı kurumları ‘yasal oryantalizmin maddi iradeleri’ olarak değerlendirmiştir. Ona göre; etik olarak bu oryantalizmin sakıncası ise, Çin Hukuku çatısı altında yaşayan Çinlilere yasal-özne olarak hukukun inşasında hiçbir rolün verilmemesidir (Ruskola, 2002: 227). Bu anlamda ulus devlet ile tescillenen self oryantalizmi devam ettiren bu dört aşamanın en büyük sonuçlarından bir tanesi ise ikincil temas bölgelerinin oluşmasına neden olmaları ve ulus içindeki farklı etnik grupların kendi toplumsallıklarını temsil iddiasıyla ortaya çıkarak, ikinci bir taşıyıcı elit ve ikincil bir self oryantalist dalganın ortaya çıkmasına sebebiyet vermeleridir. Burada bahsedilen ikincil temas bölgelerinin oluşmasında en önemli katkı ise, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan kitle iletişim araçları ve bu araçların kullanımının yaygınlaşması ve de popüler kültür araçlarının ‘hâkim öz’ merkezli kültürel üretim ve tüketime devam etmeleridir.

Popüler Güçlendiriciler: Televizyon, Sinema, Gazete ve Moda

Oryantalizmin özellikle sanat alanında (Wing Yi, 2007: 102-103) pek çok argüman ürettiği ve bu argümanlarını da self oryantalizm ile beraber, III. Dünya ülkelerinin zımni icazeti neticesinde meşrulaştırdığını söyleyebiliriz. Bu bağlamda; III. Dünya ülkelerinde Avrupa merkezli Doğulu öznelerin diğer bir deyişle, taşıyıcı elitlerin kendi toplumlarında meydana getirmiş oldukları ‘ikincil nesne’ (Yang Tong, 2005: 12) olgusu self oryantalizasyonu

kurumsallaştıran bir metodoloji olarak ifade edilebilir. Bu kurumsallaşmadan sonra mevcut self oryantalist paradigmayı devam ettiren araçlardan bir tanesi ise popüler güçlendiriciler olarak resmettiğimiz televizyon, sinema ve moda gibi araçlardır. Bu araçların özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde yaygın bir kullanım alanı bulması, self oryantalist algının katlanarak devam etmesine neden olmuştur.

‘*Hâkim Öz*’ olarak nitelendirilen, ulusal gücü total manada etnik/dini/kültürel olarak elinde bulunduran söz konusu (siyasi-ekonomik-mali-sosyal-kültürel-bürokratik vd.) yapının kurumsal anlamda toplumun bütün dallarına ulaşması, mevcut popüler kültürün bu manada şekillenmesine sebep teşkil etmektedir. Bu bağlamda, III. Dünya ülkeleri olarak ifade edilen sonradan modernleş(tir)me eksenine giren toplumlarda modern devrimlerle kurumsallaşan self oryantalist metodolojinin devamını sağlayan televizyon, sinema ve moda gibi popüler araçların varlığı somut bir gerçeklik olarak görünmektedir. Bu araçlarla hâkim öz dışındaki dil/din/ırk gibi farklılıklar hâkim özün pekişmesi adına pragmatistçe kullanılmışlardır.

Self oryantalizm metodolojisinin özellikle uzak doğu ülkelerinde mevcut animasyon ve çizgi filmlerinde hâkim kültür ve alt kültürün inşa edildiği (Fukuzimi, 2006: 1) bir ortamda pekiştirildiğini söyleyebiliriz. Bu doğrultuda hâkim kültürün görsel olarak sahnede (sinema filmi, televizyon programları: haberler, reklamlar, gösteri programları, vd.) devleştirilmesi, diğer kültürlerin ise ‘sanatsal manipülasyonları’ (Fukuzimi, 2006: 2) bu durumu gerçekleştirirmede kullanılan yöntemler arasındadır. Diğer yandan bu gibi görsel araçlarda ‘Hâkim Öz’ün pekişmesi için; hâkim öz dışında kalan diğer etnik/dini/kültürel grupların temsilinde haddinden fazla ritüel ve kostümün kullanılması (Neveling ve Wergin, 2007: 4; Tasker, 2011: 437), geleneğin abartılı bir şekilde dramatize edilmesi (Yan, 2010: 159) ve ‘stilize edilmiş gerçekliklerle hikâyenin yürütülmesi’ (Kıraç, 2000: 13) ile self oryantalist imajın sürdürülmesi söz konusu olmaktadır. Nitekim ‘hâkim öz’ ekseninde kurgulanan bu sinematik ve tiyatral tasvirler özçüleştirilmiş görüntüler olarak da adlandırılmaktadır (Leshkowich ve Jones, 2003: 285).

Sinema ve televizyon gibi popüler araçlarla izlenenleri ‘görüntülerin politik oyunları’ olarak isimlendirebileceğimiz gibi (Yu, 2008: 13), radyo ve diğer araçlarla dinlenenleri ‘seslerin politik oyunları’, gazete yazılarını da ‘harflerin politik oyunları’ olarak isimlendirebiliriz. Bu bağlamda henüz görsel medyanın yaygınlaşmadığı ilk yıllarda özellikle gazete ve dergi gibi yazınsal medyanın (Altun, 2011: 142), sonraları radyo gibi işitsel medyanın

ve en nihayetinde ise görsel medyanın politik bir bakış açısı olarak self oryantalist paradigmayı kullandıkları ve harflerin, seslerin ve görüntülerin politizasyonunu üstlendikleri söylenebilir. Nitekim popüler kültüre ait bir araç olan sinemadaki değişen algılamaları ve algı açılarını irdeleyen Slavoj Zizek: ‘Nesnenin ancak belli bir açıdan yani arzunun desteklediği açıdan bakıldığında görülebileceğini’ ifade etmektedir. Bu bakımdan popüler kültür araçlarının hâkim öz dışında kalan öğelere ‘yamuk baktıkları’ (Zizek, 2010: 27) söylenebilir. En nihayetinde bu yamuk bakış, yamuk bir algılama düzeni oluşturmakta ve self oryantalist paradigmayı şiddetle sürdürmektedir.

Diğer yandan self oryantalizmin popüler bir sürdürücüsü olarak ‘moda’ geleneksellikten modernliğe geçişte; yeni kazanılmış gücün esas sahibi olan taşıyıcı elitlerin ortak ritüeli olarak kullanılagelmiştir. Nitekim ‘hâkim öz’ adına icat edilen bu ritüeller zincirinden biri olan moda, özellikle geleneksel ya da modern olanı işaretleme kriteri olarak ortaya çıkmaktadır. Geleneksel olana ait olan her hangi bir kıyafet (pantolon-şalvar-etek-blüz-ayakkabı-pabuç), takı ya da saç/bıyık şekli söz konusu işaretlemelerde özellikle kullanılmaktadır. Bu anlamda her hangi bir kültürel kıyafetin-saç/bıyık şeklinin özellikle sinematik tasvirlerde self oryantalizasyona uğratıldığında hâkim özün özne pozisyonuna bir gönderme yapıldığı net bir şekilde anlaşılabilir (Leshkovich ve Jones, 2003: 282).

Çağdaş Asya modası self oryantalizasyona bulaştığını reddetmektedir (Hockx ve Strauss, 2005: 73). Ancak etnik/dini/kültürel azınlıkların ekonomik gelişme, tarih ve vatanseverlik sembolleri arasında nasıl temsil edildiğine bakıldığında bu reddedişin çok da yerli olmadığı görülecektir. Çünkü etnik azınlıklar, gelişimin alt düzeyinde ilkel olarak resmedilmekte ve etnik kıyafetlere bürünmüş olarak sergilenmektedirler (Breidenbach, 2004: 624). Çin blüzü (Leshkovich ve Jones, 2003: 282), Japon Gaijin elbisesi (Lu ve Mi, 2009: 202), Hindistan baharatları²⁴ (Khusku-Lahiri ve Rao, 2008: 1), Türkiye için düşündüğümüzde ise Kürt puşisi/şalvarı ve ya İslamcı kesimin giymiş olduğu sarık, takke ve mes self oryantalizasyonda kullanılan geleneksel öğelere örnek gösterilebilirler.

---

²⁴ Self oryantalist paradigmanın sürdürücü araçları incelenirken Besin metaforları da moda içerisinde değerlendirilmiştir. Çünkü doğuda mevcut beslenme alışkanlıkları ve kullanılan baharatlar (özellikle acı) ticari nedenlerden dolayı sosyal olarak marjinalize olmuş grupların bilinçli mistifikasyonu olarak self oryantalizm teşebbüsü olarak değerlendirilebilir. Nitekim özellikle doğuya ait ilkel olmakla suçlanan kimi yemeklerin sinematik tasviri bu self oryantalist paradigma için nesne olarak kullanılmaktadır. Bu durum gıda oryantalizmi olarak da betimlenmektedir.

Moda ile ‘markalı bir ötekilik’ (Lu ve Mi, 2009: 202) yaratılmaktadır. Nitekim self oryantlizmi devam ettiren televizyon, sinema ya da moda gibi araçlar bir yandan kültürel uzlaşma çağrısı yaparken diğer yandan kültürel erotikleşme mefhumunu ve bir eksiklik durumunu ortaya çıkarmakta ve de self oryantlizmi körüklemektedirler (Burman, 2007: 193).

Sonuçta; self oryantlizmin sürdürücü araçları olarak ifade ettiğimiz; hâkim öze ait yasalar, televizyon, sinema ve moda gibi araçların sosyal bir rahatlatma görevi üstlendiği zannedilmektedir. Hâlbuki self oryantlizm stratejisi rahatlatmaktan ziyade baskıcı ve engelleyici bir nitelik taşımaktadır (Yan, 2010: 159). Bu doğrultuda bu baskı ve engelleyici politikalar ikinci temas bölgesini meydana getirmiş ve ulus içindeki farklı dinsel/ırksal/kültürel anlayışları sivirtmiştir. Nitekim ulus içindeki farklı grupları temsil iddiasıyla ortaya çıkan pek çok yapılanma ikincil bir self oryantlist paradigmanın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

İkincil Temas Bölgelerinin Oluşması

Temas bölgelerinin self oryantlizmi kurumsallaştırmada ilk adım olmalarının yanında, bir diğer olumsuz yanları ikincil olarak bir temas bölgesi oluşmasına neden olmalarıdır. Burada bahse konu olan ikincil temas bölgeleri, temas bölgelerinin genel karakteristikleriyle tam anlamıyla örtüşmese de kavramın ifade ettiği anlamsallık bakımından bir bütünleşmeden söz edilebilir. Nitekim batılı-modern değerlerle kurumsallaşmış ve ulus devlet merkezinde örgütlenmiş pek çok toplumda; taşıyıcı elit kesim ile kendisini özdeşleştiren ancak birinci olarak oluşan ‘hâkim öz’e karşı duran otantisitesinden menkul farklı grupları temsil iddiasıyla çeşitli yapılanmalar ortaya çıkabilir. Nitekim bu gibi yapılanmaların temel çıkış noktası, aslında başka bir ‘hâkim öz’ halkası kurmaktır. Kendilerini otantik olarak ifade eden bu yapılanmaların oluşturmak istedikleri ‘hâkim öz’ çemberi içerisine kendi içlerindeki farklılıkları dâhil etmemeleri bu manada dikkate değerdir. Doğu(lu)nun orjinalitesini ortaya çıkarmaya çalışanlar bile Doğu(lu)yu mistifike etmektedirler.

Self Oryantlist tezin en önemli yanı hâkim öz dışındaki birey, grup ve toplulukları belirli bir müddet sonra aşağılık duygusuna yöneltmesidir (Shihade, 2009: 889). Bu bağlamda ilk temas bölgelerinin oluşması ve ilk taşıyıcı elitlerin ortaya çıkmasından sonraki süreçlerde sürekli bir ‘iki uçlu şeyleştirme’ durumu ortaya çıkabilir. Nitekim öncelikle ilk ‘hâkim öz’ e karşı duyulan yabancılaşma ya da duyulamayan aidiyet hissi, ikinci hâkim öz içinde

de geçerli olabilir. Bu durum yeni self oryantalist paradigmalara ortaya çıkmasına neden olabilir ve sürekli bir 'iç ötekilik' (Bunnell, 2004: 303) mefhumu doğurabilir.

İlk temas bölgelerindeki taşıyıcı elitler tarafından sürekli dillendirilen 'alternatif modernite' varsayımı, ikinci temas bölgelerindeki taşıyıcı elitler tarafından 'alternatif/otantik hâkim öz' varsayımına dönüşmektedir. Nitekim ilk temas bölgelerinde söylevleştirilen alternatif modernite varsayımları 'hâkim öz'ün çıkarlarını korumak için kullanılmış (Yamaguchi, 2004: 24-25) ise, ikincil bir temas hali ve ikincil bir 'hâkim öz' tezi, yeni çıkar ortamları yaratmak ve onları muhafaza etmek için kullanılabilir.

Bakic-Hayden'in 'sürekli çoğalan oryantalizmler'(Bakic-Hayden, 2007: 356) kavramında ifade ettiği gibi; moderniteden sonra kurgulanan değerler hiyerarşisi ve Doğu'nun bu hiyerarşileri zımnen benimsemesi ve içselleştirmeye çalışması, en Batılı ABD'den Yugoslavya'ya doğru basamaklar halinde bir değer hiyerarşisi oluşturmaktadır. Nitekim bu değer basamakları Japonya'da kuzey ve güney olarak ortaya çıkmakta, Türkiye örneğine baktığımızda ise yine Doğu'dan Batı'ya tırmanan bir değerler hiyerarşisi olarak görülmektedir.²⁵

Sonuç

Oryantalizm, Said'in bahsettiği bir Doğu-Batı meselesi olmaktan çıkarak Doğu'nun iç meselesine dönüşmüştür. Batılılaşmanın aktörleri artık Batılılar değildir. Doğulu toplumlar batılı değerleri taşıyan elitleri eliyle kendi kendilerini Doğulaştırmaktadır. Toplumsal işaretlemeyi Doğulu diğer Doğulu'ya karşı yapmaktadır. Doğu Batı'ya "onların" argümanlarıyla karşı koyarken bile aslında kendi içinde Batı'yı yeniden üretmektedir.

Self oryantalizm, bölgesel bağlamda Batı'nın daha Doğusuna denk düşen Balkanlar gibi mekânları da kapsayan geniş bir kavramdır. Diğer taraftan batılılaşma biçimi olarak uluslaşma süreçleri de self oryantalizm için verimli araziler sunmaktadır. Her uluslaşan Doğulu toplum içindeki farklılıkları görmezden gelerek onları ulusun içinde eritmeye çalışmaktadır. Az geliş(tiril)miş bölge toplumsallıklarına ulusal gelişimi tamamlayan,

---

²⁵ Değerlerin hiyerarşik olarak sunulması ve temsil edilmesi ulus-devlet yapılanmalarında mevcut 'hakim öz'ün kurgulanmasında büyük bir önem arz etmektedir. Nitekim yeni Türkiye Cumhuriyetinde kurgulanmaya çalışılan 'Türk' kimliği ve ona atfedilen 'hakim öz' ve buna mukabil olarak oluşturulmaya çalışılan değerler hiyerarşisi algısı, İstanbul merkezinde; İstanbul'dan Kars'a kadar bir değerler basamağı oluşturmuş ve Self oryantalizmin icat sürecinde meydana getirilen bu kurgu, self oryantalizmi devam ettiren araçlar tarafından da devam ettirilmiştir. Sosyo-psikolojik olarak da genel algı şudur: İstanbul Ankara'dan, Ankara Sivas'tan, Sivas ise Kars'tan daha 'iyi' dir.

batılaşanların bakış tarzı oryantalistçe olmaktadır. Japonların Ainulara, Çinlilerin Tibetlilere ve Türklerin Kürtlere bakış tarzı self oryantalizme istisna oluşturmaz. Self oryantalizm ne kadar iradi gerçekleşmişse otantik kimlikler o kadar çabuk kaybolmaktadır. Kolonyalizmi yaşayan toplumlar ise kendi otantisitelerine sahip çıkmaya çalışırken kimliklerini sahici olmaktan çıkararak kültürleştirmektedir.

Self oryantalist süreci anlamak, kavramı analiz etmek kadar önemlidir. Zira self oryantalist paradigma süreç takip edildiğinde daha net ortaya çıkmaktadır. Self oryantalizmi yaratan ilk adımı Batı ile ilk teması kuranlar atmaktadır. Doğulu toplumlarda bu temasın yarattığı sonuç Batılı anlamda bir entelektüel canlanmadır. Batılı değerlerin kendi değerlerinden üstün olduğu inancı bu canlanmanın temel postülasını oluşturmaktadır. Batı'da olduğu gibi kendi toplumunda kültürel bir öz ve homojenlik arayışı yüzyıllardır bir arada yaşayan farklılıkları yok saymaktadır. Ulus devletleşme farklılıkların politik olarak ta yok edilmesi anlamını taşımaktadır.

Yeni kurulan politik birliğin oluşturduğu Batılı yasalar geri dönülmezlik üzerine kurgulanmaktadır. Tek ulus, tek dil gibi teklemeler üzerine kurulu yasal düzene her karşı çıkış ilericilik karşısında gericiliği desteklemek anlamını taşımaktadır. Medya ve moda gibi popüler güçlendiricileri kullanmasını iyi bilen self oryantalistler politik oyunu içinden çıkılamaz kılmaktadır. Oyuna dâhil olanlar değerleri içselleştirenler olmaktadır. Sonradan oyuna dahil olan ikincil temas bölgeleri gördükleri ayrımcı muameleyi politik oyunu daha iyi oynayarak aşmaya çalışmaktadır. Fakat bu çaba onların da oyunu içselleştirmesini sağlamaktadır.

Kaynaklar

- AIZURA, Z. A. (2010) “Feminine Transformations: Gender Reassignment Surgical Tourism in Thailand”, *Medical Anthropology*, Volume.29, Number.4, p.1-20, Francis Group, LLC. pp. 1-20.
- ALTUN, F. (2011) Orientalization Practices in Mainstream Turkish Foreign News Coverage, Perceptions, Volume. XVI, Number:3, p. 139-166.
- ALTUNDAĞ, Z. (2009) “Landscape of Globalization: Animanga Otaku Culture in İstanbul and Berlin”, (Unpublished M.A Thesis in Communication Sciences), *Kadir Has University*, Social Science Institute, İstanbul.

- ALVES C. J., BUTTERFIELD, A. D., MANZ, C. C. (2005) “Framing Leadership in Asia and China”, Professional Development Workshop of the Asia Asia Academy of Management Meeting, Hawai.
- ANDERSON, B. (2000) “Batı Milliyetçiliği ve Doğu Milliyetçiliği”, *NLR(II)*, 2001, Taipei’de Yapılan Konuşma Metni.
- ANNET, S. (2011) “Animating Transcultural Communities: Animation Fandom in North America and East Asia from 1906-2010”, (Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy), *The University of Manitoba*, Winnipeg Canada.
- BAKIC-HAYDEN, M. (2007) Oryantalizm Tartışma Metinleri, “Sürekli Çoğalan Oryantalizmler: Eski Yugoslavya Örneği”, *Tartışma Metinleri*, Doğu Batı Yayınları Ankara.
- BALMAIN, C. (2008) *Introduction to Japanese Horror Film*, Edinburgh University Press. Edinburg.
- BERGER, Mark T., BORER, Douglas A. (1997) *The Rise of Critical Visions of the Pasific Century*, Routledge Press, New York.
- BREIDENBACH, J., PAL N., ZUPANOV, I. (2004) “Culture and Power”, in *Identities: Global Studies*, Volume. 11, p. 619-628.
- BUKH, A. (2010) “Ainu Identity and Japan’s Identity: The Struggle for Subjectivity”, *The Copenhagen Journal of Asian Studies*, Volume.28, Number.2, p. 35-54.
- BUNNEL, T. (2004) “Re-viewing the Entrapment Controversy: Megaprojection, (mis)representation and postcolonial performance”, *Kluwer Academic Publishers, Geo Journal 59*, Netherland, p. 297-305.
- BURMAN, E. (2007), “Between Orientalism and Normalization: Cross Cultural Lessons From Japan for a Critical History of Psychology”, *History of Psychology*, Volume. 10, Number.2, p. 179-198.
- BVEN, J., KJELLGREN, B. (2002) “The Sinicization of the Social Sciences and the Chinese Mind”, *Selecten Proceedings from sixth biennial NACS conference at Sandbjerg Slott*, Denmark.
- CHENG, M. (2009) “An Acoustic Fourth World”, *Platform*, Vol. 4, No. 2. p. 37-57.
- CHIANG, Y. (2004) “Chinese Students Educated in the United States and the Emergence of Chinese Orientalism in the Early Twentieth Century”, *New Perspectives on the History of East Asian Education, taiwan Journal of East Asian Studies*, Volume. 1, Number.2.
- COŞKUN, İ. (1997) *Modern Devletin Doğuşu*, Der Yayınları, İstanbul.
- DİGEÇLİGİL, B. (2006) “Sosyal Bilimler Epistemolojisinde Sorunların Kaynağı: Ontolojiyi Unutmak”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Muğla Üniversitesi*

Felsefe ve Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildirileri, Vadi Yayınları, Ankara, ss. 31-53.

DIRLIK, A. (1996) "Chinese History and the Question of Orientalism", *History and Theory*; Dec 1996, Volume. 35, Issue. 4.

DİRLİK, A. (1998), "Avrupa merkezcilikten Sonra Tarih Var mı? Küreselcilik, Sömürgecilik Sonrası ve Tarihin İnkârı", *Cumhuriyet Alkışla Olmaz*, Cogito, Sayı 15, 251-274.

DURNA, T. (2004) "Köşe Yazılarında Avrupa Birliği Tartışmaları: Helsinki Zirvesi 1999", *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Elips Yayınları, Ankara.

ETKIND, A. (2007) "Orientalism Reversed: Russian Literature in the Times of Empires", *Modern Intellectual History*, Volume.4,Number. 3, United Kingdom, pp. 617-618.

FUKUZIMI, R. (2006) "Criticism on Orientalism of the Concept of Superflat-Case Study: Scenes of the Japanese Contemporary Art" *Oriental Metaphor 2006- Symposium I*, p. 1-4.

GOLDEN, S. (2009) "Orientalism in East Asia: A Theoretical Model", *INTER ASIA PAPERS*, Barcelona.

GRIXTI, J. (2006) "Symbiotic Transformations: Youth, Global Media and Indigeneous Culture in Malta", *Media Culture Society*, p. 105-122.

HASEGAWA, Y., HIROSE, Y. (2005) "What the Japanese Language Tells Us about the Alleged Japanese Relational Self", *Australian Journal of Linguistics*, Volume. 25, Number. 2, p. 219-251.

HILL, M. (2000) "Asian Values as Reverse Orientalism: Singapore", *Asia Pacific Viewpoint*, Volume. 41, Number. 2, pp. 177-190.

HOCKX, M., STRAUSS, J. (2005) "Culture in Contemporary PRC", *the China Quarterly Special Issues*, New Series, Number. 6.

HOUSTON, C. (2009) "An Anti-History of Non-People: Kurds, Colonialism and Nationalism in the History of Anthropology", *Macquarie: Journal of the Royal Anthropological Institute*, (N.S).

HUI, W., CHUN, K. (2000) "Orienting Orientalism, or How to Map Cyberspace", *Master of Representation: Feminism, Theory and the Arts Conference*, University of Buffalo.

IWABUCHI, K. (1994) "Complicit Exoticism: Japan and Its Other", *Critical Multiculturalism, Continuum: The Australian Journal Media and Culture*, Volume. 8, Number. 2.

JACKA, T. (2004) "Creating A Public Sphere: A Case study of a Rural Women's NGO in Beijing", *Gender Relations Centre, RSPAS*, The Australian National University, Working Paper, Number. 10.

JOUHKI, J. (2006a) *Imagining the Other Orientalism and Occidentalism in Tamil European Relations in South India*, University of Jyväskylä Press, Jyväskylä.

- KAHRAMAN, H., B. (2002), İçselleştirilmiş, Açık ve Gizli Oryantalizm ve Kemalizm, Oryantalizm-I, Doğu Batı, Yıl 2, Sayı 20, Ankara, ss. 159-185.
- KAHRAMAN, H., B. (2010a) *Türk Siyasetinin Yapısal Analizi-I, Kavramlar Kuramlar Kurumlar*, Agora Kitaplığı, İstanbul.
- KAHRAMAN, H., B. (2010b) *Türk Siyasetinin Yapısal Analizi-II, 1920-1960*, Agora Kitaplığı, İstanbul
- KEYMAN, F., MUTMAN, M. ve YEĞENOĞLU, M. (1999) *Oryantalizm Hegemonya ve Kültürel Fark içinde "Dünya Nasıl Dünya Oldu"*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- KHUSKU-LAHIRI, R. and RAO, S. (2008) "India on A Platter: A Study of Gurinder Chadha and Paul Mayeda Berges, Cinematic Adaptation of Mistress of Spices", *Postcolonial Text*, Volume. 4, Number. 2, p. 1-13.
- KIRAÇ, R. (2000) "Şiddet, Oryantalizm ve Minimalizm: 90'lı Yıllarda Türk Sinemasına Genel Bir Bakış", 25. *Kare Sinema Kültür Dergisi*, Sayı: 31, ss. 11-17.
- KOCATEPE, M. (2005) "Troubling Essentialised Constructions of Cultures, An Analysis of a Critical Discourse Analysis Approach to Teaching and Learning Language and Culture", *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy, James Cook University*, Australia.
- KUBOTA, R. (1999) "Japanese Culture Constructed by Discourses: Implications for Applied Linguistics Research and ELT", *Quarterly*, Volume. 33, Number. 1.
- LARY, D. (2006) "Edward Said: Orientalism and Occidentalism", *Journal of The Canadian Historical Association*, Volume. 17, Number.2, p. 3-15.
- LESHKOWICH, A. M., JONES, C. (2003) "What happens When Asian Chic Becomes Chic in Asia", *Fashion Theory*, Volume. 7, Number. 3/4, p. 281-300.
- LIN, L. (2010) "The Asian Renaissance: Reclaiming Centrality", *Unpublished M.A Thesis in East Asian Studies, University of Toronto*, Toronto.
- LOPEZ, I. (2008) "Imagining the Chinese in Cuban Literature amd Culture", *Gainesville: University Press of Florida*, Volume. 37, Number.2.
- LU, S. H., Mi, J. (2009) *Chinese Ecocinema in the Age of Environmental Challenge*, Hong Kong University Press, Hong Kong.
- MARTINEZ, D. (2008) "The Western Representation of Modern China: Orientalism, Culturalism and Historiographical Criticism", *Digithum*, Number.10, UOC, Catalunya, p. 7-16.
- MAKDİSİ, U. (2007) *Osmanlı Oryantalizmi, Oryantalizm Tartışma Metinleri*, Ed. Aytaç Yıldız, Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- MORGAN, J. (2006) "Issues in the Political Economy of Economic transition in the Peoples' republic of China", *Working Paper Number 1: The Center of Excellenge in Global Governance Research*, University of Helsinki, Finland.

- NEVELING, P., Wergin, C. (2007) "Large-scale Tourism in Small-scale Societies, Introductory Paper", *Asa Conference: Thinking Through Tourism*.
- NIHEI, C. (2009) "Thinking Outside the Chinese Box: David Mitchell and Mukarami Haruki's Subversion of Stereotypes about Japan", *New Voices*, Volume.3, Sydney, p. 86-103.
- OBENDORF, S. B. (2006) "Sexing up Theinternational", *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy*, *The University of Melbourne*, Melbourne.
- ÖRS, H. B. (2009) *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- PALAT, R. A. (2000) "Beyond Orientalism: Decolonizing Asian Studies", *Development of Society*, Volume. 29, Number. 2, p. 105-135.
- PELEK, S. (2011) "Dağın Ardına Tepeden Bakmak ya da Kürt Aydınından Öz Oryantalizm Sorunu", *Dağdan Taşmak: Kürt Hareketinin Dönüşüm Seyri Toplum ve Kuram*, Sayı 5, Yaz 2011, İstanbul.
- PRATT, M. L. (1991) "Arts of The Contact Zone", *Profession* 91, MLA, New York, pp. 33-40.
- RUSKOLA, T. (2002) "Legal Orientalism", *Michigan Law Review*, Volume. 101, Number.1, p.179-234.
- SAİD, E. (1998) *Oryantalizm*, Çev: Nezih Uzel, İrfan Yayınevi, İstanbul.
- SCHERER, F. F. (1998) *Sanfancon: Orientalism, Confucianism and the Construction of Chineseness in Cüba, 1847-1997*, York University Press, Toronto.
- SHIHADÉ, M. (2009) "War on Terror, or Interests and Ideology ? reforming U.S Foreign Policy Before and After 9/11", *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, Volume. 1, Number.3, p. 883-891.
- SHIRONG LU, A. (2008) "The Many faces of Internatlization in Japanese Anime", *Animation: An Interdisciplinary Journal Article*, Volume.3, Number.2, London, Los Angeles- New Delhi and Singapore, p. 169-187.
- STIFFLER, Matthew W. (2010) "Authentic Arabs, Authentic Christians: Antiochian Orthodox and the Mobilization of Cultural Identity", *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy*, *University of Michigan*, Michigan.
- ŞAHİN, K. (2009) *Küreselleşme Tartışmaları Işığında Ulus Devlet, Yeni yüzyıl Yayınları*, İstanbul.
- TAI, S. (2009) "Mispronouncing Resistance: Uncovering Tales and Lessons in the Production of Creative Cultural Expression in Singapore", *Unpublished M.A Thesis in Environment Studies*, York University, Ontario - Canada.
- TAK, A., LAI, Y. (2007) *Chinese Woman Writers in Diaspora*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, England.

TANN, K. (2010) “Semogenesis of A Nation: An Iconography of Japanese Identity”, *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy, The University of Sydney, Sydney.*

TASKER, Y. (2011) *Fifty Contemporary Film Directions*, Routledge key Guides, Routledge, New York.1

TLOSTANOVA, M. (2008) “The: Janus-Faced Empire Distorting Orientalist Discourses: Gender, Race and Religion in the Russian (post) Soviet Constructions of the ‘Orient’”, *Worlds Knowledges Otherwise.*

TUTUNCU, F. (2007) “The National Pedagogy of the Early Republican Era in Turkey”, *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

ULUÇ, G. (2009) *Medya ve Oryantalizm, Yabancı, Farklı ve Garip Öteki*, Anahtar Kitaplar, İstanbul.

WING YI, T. (2007) “Jewish Imagery and Orientalism in Nineteenth and Early Twentieth Century European Art”, *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy, Hong Kong University, Hong Kong.*

YAMAGUCHI, M. (2004) “A Critical Study of Discursive Practices of ‘Othering’ in Construction of National Identities: The Case of Learners of Japanese as Foreign Language”, *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy, Georgia University, Athens Georgia.*

YAN, C. (2010) “Tourism Media Dynamics: Narratives of the Nation State”, *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy, University of Illinois, Urbana-Champaign.*

YANG T, K. (2005) *From Philosophy of History to Political Philosophy: An Ideological Investigation of Globalization*, prepared for first International Congress of Quatitative Inquiry University of Illinois at Urbana-Champaign, IL May 5-7.

YILMAZ, A. (1996) *Modernden Postmoderne Siyasal Arayışlar*, Vadi Yayınları, Ankara.

YU, H. (2008) “The Politics of Images: Chinese Cinema in the Context of Globalization”, *Unpublished Thesis of the degree of doctor of Philosophy, Oregon University, Oregon.*

YUE, A. (2006) “The Regional Culture of New Asia, Cultural Governance and creative Industries in Singapore”, *International Journal of Cultural Policy*, Volume. 12, Number.1, p. 17-33.

ZIZEK, S. (2010) *Yamuk Bakmak Popüler Kültürden Jacques Lacan’a Giriş*, Metis Yayınları, İstanbul.